

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH
Informator ekonomiczny o krajach świata
Ukraina

5. Dostęp do rynku.

5.1. Dostęp do rynku dla polskich towarów i usług.

W 2012 r. Ukraina zajęła 8 miejsce wśród najważniejszych kierunków realizacji polskiego eksportu. Kraj ten należy również do głównych obszarów ekspansji inwestycyjnej polskich firm poza Unią Europejską. Czynnikiem sprzyjającym dostępowi polskich firm do rynku ukraińskiego było przystąpienie Ukrainy do Światowej Organizacji Handlu, oznaczające obniżkę ceł na większość importowanych towarów, choć nadal w dostępie na ten rynek funkcjonują ograniczenia. Na przestrzeni ostatnich lat, polskie samorzady gospodarcze i firmy niezmiennie identyfikują szereg barier i utrudnień zarówno systemowych, jak i jednostkowych w działaniach na terenie Ukrainy. Najpoważniejsze bariery i utrudnienia w dostępie do rynku ukraińskiego to:

- trudności w uzyskiwaniu zwrotu podatku VAT (mimo poprawy sytuacji problem ten pozostaje jednym z najczęściej sygnalizowanych przez polskich przedsiębiorców),
- powtarzające się przypadki kwestionowania wartości celnej wwożonych towarów i wymagania dodatkowych dokumentów potwierdzających wartość celną towarów, generalnie częste zmiany przepisów celnych i arbitralna ich interpretacja przez służby celne,
- powtarzające się przypadki niewywiązywania się przez ukraińskich kontrahentów z zawartych kontraktów z polskimi firmami, głównie w zakresie rozliczeń i trudności w egzekwowaniu tych roszczeń, nawet w sytuacji posiadania prawomocnych wyroków sądowych,
- nieprzejrzystość, niespójność i zmienność ukraińskich przepisów prawnych,
- uznaniowa interpretacja przepisów prawnych przez administrację,
- słabość wymiaru sprawiedliwości i trudności w dochodzeniu swoich praw w sądach, częste przypadki wykorzystywania sądów w walce z konkurentami biznesowymi (korupcja),
- niedostateczne wsparcie inwestorów przez władze lokalne, wynikające często z braku przygotowania do współpracy z inwestorami, a czasem wręcz z negatywnego nastawienia do zagranicznego kapitału,
- korupcja występująca w różnych sferach i na różnych szczeblach,
- brak dostatecznej ochrony udziałowców przed wrogimi przejęciami przez wspólników ukraińskich bądź przez lokalną konkurencję,
- utrzymywanie się barier dla produktów i wyrobów np. w dziedzinie certyfikacji, kontroli weterynaryjnej, bądź fito-sanitarnej,
- zbyt wolne wdrażanie zmian dostosowujących ustawodawstwo ukraińskie do wymogów unijnych i WTO,
- problemy z uzyskiwaniem pozwoleń na pracę przez polskich obywateli,
- zły stan infrastruktury i niewielka liczba przejść granicznych, powodujące długi czas oczekiwania na granicy, w szczególności przy przewozach towarowych,
- obowiązujący system pozwoleń weterynaryjnych na eksport na Ukrainę polskiego mięsa i zwierząt na ubój.

Aktualne informacje nt. ograniczeń w imporcie towarów na Ukrainę można znaleźć w opracowaniu Wydziału Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady RP w Kijowie pod adresem http://www.kiev.trade.gov.pl/pl/przewodnik/article/detail,257,Prawo_celne.html.

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH
Informator ekonomiczny o krajach świata
Ukraina

5.2. Dostęp do rynku pracy. Świadczenie usług i zatrudnianie obywateli RP¹.

Wjazd na Ukrainę dozwolony jest pod warunkiem posiadania przez danego obywatela RP ważnego paszportu *, a w określonych przypadkach (patrz poniżej) – także określonej wizy pobytowej **.

Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach ruchu osobowego z dnia 30 lipca 2003 r. (M.P. z 2003 r., nr 56 poz. 878, z późn. zm.) daje możliwość przebywania obywatelom Polski na terytorium Ukrainy bez konieczności posiadania wizy do 90 dni w ciągu 180 dni (z możliwością pobytu kolejnych 90 dni w okresie następnych 180 dni). Termin ten jest liczony od dnia pierwszego wjazdu na Ukrainę ***. Zasada ta dotyczy jednak głównie obywateli RP udających się na Ukrainę w celach turystycznych.

W przypadku obywateli Polski przyjeżdżających na Ukrainę w celu wykonywania pracy (w tym do pracy w przedstawicielstwach firm polskich) lub których pobyt na Ukrainie przekracza terminy przewidziane w w/w umowie, legalizacja ich pobytu i zatrudnienia na Ukrainie wiąże się z koniecznością uzyskania właściwej wizy pobytowej, a następnie zalegalizowania (zarejestrowania) ich pobytu i uzyskania pozwolenia na pobyt tymczasowy (patrz informacja poniżej).

Podjęcie pracy przez obywatela Polski w ukraińskich podmiotach gospodarczych (dotyczy to zarówno szczebla pracowniczego, jak i zarządzającego) wymaga uzyskania przed rozpoczęciem przez niego pracy na Ukrainie stosownego pozwolenia na pracę (ukr.: дозвіл на працевлаштування) oraz wizy pracowniczej (ukr.: віза типу Д), a po przybyciu na Ukrainę – uzyskania zezwolenia na pobyt tymczasowy (ukr.: посвідка на тимчасове проживання) oraz zarejestrowania miejsca swojego pobytu.

Pozwolenie na pracę ***

Obowiązek uzyskania w/w pozwolenia wymagany jest w odniesieniu do każdego zatrudnianego przez ukraińskie podmioty gospodarcze pracownika-obywatela Polski

¹ Źródło: Opracowanie Wydziału Promocji, Handlu i Inwestycji Ambasady RP w Kijowie „Zatrudnianie i pobyt obywateli Polski na Ukrainie”, pełna informacja na stronie http://www.kiev.trade.gov.pl/pl/przewodnik/article/detail,263,Zatrudnianie_i_pobyt_obywateli_RP_na_Ukrainie.html

* Zgodnie z prawem Ukrainy, w celu wjazdu na Ukrainę paszport danego obcokrajowca musi spełniać następujące wymogi: musi obowiązywać conajmniej przez 3 miesiące po zadeklarowanej dacie wyjazdu z Ukrainy; musi zawierać conajmniej dwie wolne strony, a data jego wydania nie może być starsza niż 10 lat.

** W przypadku obywateli RP, w paszportach których nie ma możliwości odnotowania (postawienia pieczęci) faktu przekroczenia granicy, osoby takie zobowiązane są także do wypełnienia tzw. kart migracyjnych (ukr.: імміграційна картка), wydawanych przy wjeździe na terytorium Ukrainy. Karty te należy następnie przechowywać przez cały okres pobytu w tym kraju i okazać wraz z paszportem przy wyjeździe z Ukrainy. W pozostałych przypadkach nie ma konieczności wypełniania kart imigracyjnych.

*** W przypadku, gdy w okresie 180 dni od momentu pierwszego wjazdu na Ukrainę dany obywatel RP nie będzie przebywał na Ukrainie jednorazowo do 90 dni lub kilka razy, łącznie do 90 dni, to po zakończeniu w/w okresu 180 dni może on ponownie przebywać w okresie kolejnych 180 dni do 90 dni (w ramach jednej wizyty lub kilku, krótszych wizyt); okresy te rozpoczynają również swój bieg po okresie zakończenia terminu ważności danej wizy pobytowej wydanej temu obywatelowi RP.

*** W maju 2013 r. Gabinet Ministrów Ukrainy zatwierdził nowe zasady wydawania pozwoleń na pracę obcokrajowców na Ukrainie – szerzej na ten temat w informacji pt. „Nowe zasady wydawania pozwoleń na pracę obcokrajowców na Ukrainie”, zamieszczonej na stronie internetowej Wydziału Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady RP w Kijowie w dniu 3 lipca 2013 r. Zasady te jednak na dzień dzisiejszy nie zostały oficjalnie opublikowane i nie weszły w związku z tym jeszcze w życie.

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH
Informator ekonomiczny o krajach świata
Ukraina

(niezależnie od stanowiska) i musi ono być uzyskane przed rozpoczęciem przez danego obywatela RP pracy na Ukrainie.

Pozwolenia na pracę mogą być wydane jedynie wówczas, gdy w Ukrainie lub określonym regionie tego kraju brak jest wykwalifikowanych pracowników dla wykonania danej pracy lub gdy istnieją inne uznane za wystarczające przesłanki dla zatrudnienia pracowników zagranicznych. Dodatkowym ograniczeniem w tym zakresie jest przepis mówiący, iż jedynie zarejestrowani na Ukrainie płatnicy składek na ubezpieczenia na wypadek bezrobocia i nie mający zadłużenia wobec Funduszu Obowiązkowych Ubezpieczeń Społecznych mogą przyjmować obywateli Polski do pracy na Ukrainie.

Obowiązek wizowy

Obywatele RP, podejmujący zatrudnienie na Ukrainie, przed wyjazdem do tego kraju mają obowiązek uzyskania stosownej wizy – wizy „D” (typ „D 05/04” w przypadku pracy w firmie lub typ „D 05/09” w przypadku pracy w banku) *. Wiza typu „D” jest wizą długoterminową, wydawaną w przypadku obywateli RP udających się do pracy na Ukrainę, jako wiza jednorazowa ważna na okres 45 dni (w okresie tym obywatele polscy zobowiązani są do zalegalizowania swojego pobytu poprzez uzyskanie pozwolenia na pobyt tymczasowy; pozwolenie to uprawnia ich do pobytu na terytorium Ukrainy w okresie ważności tego pozwolenia i wielokrotnego przekraczania granicy bez konieczności uzyskiwania jakichkolwiek innych wiz).

Wizę typu „D” należy uzyskać przed wyjazdem na Ukrainę w jednym z konsulatów generalnych Ukrainy w Polsce lub w jakimkolwiek przedstawicielstwie konsularnym Ukrainy poza granicami tego kraju.

5.3. Nabywanie i wynajem nieruchomości.

Ze względu na obowiązujące moratorium na obrót ziemią o przeznaczeniu rolniczym zarówno ukraińskie, jak i zagraniczne podmioty i osoby fizyczne nie mogą nabywać tego typu nieruchomości. Formalnie nie ma ograniczeń w zakresie nabywania nieruchomości i działek budowlanych o przeznaczeniu nierolniczym przez cudzoziemców, choć obowiązujące w tym zakresie przepisy są niejednoznaczne (np. w przypadku zakupu nieruchomości zabudowanej najczęściej przedmiotem sprzedaży są same zabudowania, a nie działka na której są zlokalizowane).

Średnia cena mieszkań w Kijowie na rynku pierwotnym w połowie czerwca 2013 r. wynosiła 1.547 za 1m². Na rynku wtórnym średnia cena mieszkań w tym samym okresie wynosiła 1.812 USD za 1 m². Średnia cena wynajmu trzypokojowego mieszkania w Kijowie wynosiła w tym czasie 1.042 USD za 1 miesiąc, a średnia cena ziemi w okolicach Kijowa kształtowała się na poziomie 3.165 USD za 1 ar².

* Obowiązek uzyskiwania tej wizy nie dotyczy obywateli RP czasowo oddelegowanych na Ukrainę w ramach realizacji kontraktu z podmiotem ukraińskim na świadczenie usług/wykonanie pracy, a także do pracy w ukraińskich podmiotach bez formalnego zatrudnienia w tych podmiotach, w przypadku gdy pobyt takich osób nie będzie przekraczał łącznie 90 dni w okresie 180 dni. W tego typu przypadkach dany pracownik może wjechać na Ukrainę bez uzyskiwania wizy i legalizacji (rejestracji) swojego pobytu, w oparciu o ogólne zasady wynikające z polsko-ukraińskiej umowy o zasadach ruchu osobowego (patrz punkt 1). W przypadku natomiast gdy pobyt danej osoby czasowo oddelegowanej na Ukrainę przekraczać będzie 90 dni w okresie 180 dni to taka osoba zobowiązana jest do uzyskania wizy i legalizacji (rejestracji) swojego pobytu na Ukrainie na zasadach przewidzianych dla obywateli RP zatrudnianych w ukraińskich firmach.

² Źródło: <http://www.kiev.trade.gov.pl>

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH
Informator ekonomiczny o krajach świata
Ukraina

5.4. System zamówień publicznych³.

Od dnia 30 lipca 2010 r. procedury zamówień publicznych na Ukrainie odbywają się w oparciu o zapisy nowej - uchwalonej w czerwcu tego roku ustawy „O realizacji zamówień publicznych”. Za koordynację systemu zamówień publicznych na Ukrainie odpowiada Ministerstwo Rozwoju Gospodarczego i Handlu Ukrainy. Do obowiązków tego resortu należy m.in.: udzielanie odpowiedzi i wyjaśnień w sprawie przepisów regulujących funkcjonowanie systemu zamówień publicznych, wydawanie „Biuletynu zamówień publicznych” oraz prowadzenie państwowego portalu zamówień publicznych (<http://www.tender.me.gov.ua>). Z kolei organem rozpatrywania skarg uczestników postępowań zamówień publicznych wyznaczony został Komitet Antymonopolowy Ukrainy.

Ukraińskie i zagraniczne podmioty mogą uczestniczyć w procedurach zamówień publicznych na równych prawach. Zakazane jest ustanawianie przez podmiot zamawiający jakichkolwiek warunków udziału w procedurze zamówienia publicznego, które dyskryminowałyby jakiegokolwiek uczestnika tej procedury, przy czym tymczasowo – do 1 stycznia 2016 r. – podmioty zamawiające w ramach określanych przez nie warunków udziału w danej procedurze zamówienia publicznego mogą wprowadzać wymóg posiadania przez podmioty ubiegające się o realizację danego zamówienia publicznego własnych mocy produkcyjnych lub centrów serwisowych na terytorium Ukrainy.

Zgodnie z ustawą, procedury zamówień publicznych na Ukrainie muszą być zastosowane przez jakiegokolwiek podmioty, które całkowicie lub częściowo finansują swoje zakupy towarów, usług czy prac ze środków państwowych (ustawa szczegółowo wymienia przy tym co rozumiane jest pod tym pojęciem oraz wymienia rodzaje zakupów w odniesieniu do których procedura zamówień publicznych może nie być stosowana lub może być regulowana odrębnymi aktami prawnymi). Przeprowadzanie procedur zamówień publicznych jest wymagane gdy zakładana wartość przedmiotu zamówienia przekracza 100 tys. UAH w przypadku towarów i usług oraz 300 tys. UAH w przypadku prac (ustawa dopracowuje co jest rozumiane pod pojęciami prac i usług), przy czym podmiot zamawiający nie może dokonywać podziału zamówienia w celu obejścia procedur zamówień publicznych przewidzianych w ustawie.

W przypadku zamówień publicznych finansowanych ze środków kredytów czy pożyczek otrzymanych przez Ukrainę od międzynarodowych instytucji finansowych (w tym m.in. od Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju czy Europejskiego Banku Inwestycyjnego) zamówienia te odbywają się w oparciu o procedury ustanowione przez daną instytucję, a w przypadku braku takich procedur – w oparciu o prawo wewnętrzne Ukrainy.

Za podstawowy rodzaj procedury zamówienia publicznego uważana jest procedura przetargu otwartego, ponadto ukraińskie prawo zamówień publicznych przewiduje następujące rodzaje procedur zamówień publicznych: przetarg dwuetapowy, zapytanie cenowe (wycena), wstępna kwalifikacja, zakup u jednego dostawcy.

Procedura zamówienia publicznego nie może zostać przeprowadzona do momentu opublikowania informacji o niej w „Biuletynie zamówień publicznych”. Ogłoszenia o przeprowadzeniu procedur zamówień publicznych, a także inne informacje związane z realizacją procedur zamówień publicznych (takie jak np. wyniki danej procedury zamówień publicznych) muszą być publikowane w cotygodniowym papierowym wydaniu „Biuletynu zamówień publicznych”, a następnie także – maksymalnie do 30 dni do dnia otwarcia ofert

³ Źródło: Opracowanie Wydziału Promocji, Handlu i Inwestycji Ambasady RP w Kijowie „Zamówienia publiczne”, pełna informacja na stronie http://www.kiev.trade.gov.pl/pl/przewodnik/article/detail,268,Zamowienia_publiczne.html (zawiera również tekst ustawy).

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH
Informator ekonomiczny o krajach świata
Ukraina

przetargowych / wstępnych propozycji ofertowych – w państwowym portalu zamówień publicznych (<http://www.tender.me.gov.ua>).

Wszelkie dokumenty, przygotowywane przez podmiot zamawiający w ramach danej procedury zamówienia publicznego muszą być sporządzone w języku ukraińskim, a w przypadku dużych zamówień (o wartości powyżej 200 tys. EUR w przypadku i 300 tys. EUR w przypadku usług) w języku ukraińskim i angielskim.

Szczegółowe informacje nt. dokumentacji przetargowej, wymagań kwalifikacyjnych wobec uczestników procedury zamówienia publicznego, udzielania wyjaśnień dotyczących procedur zamówień publicznych, składania ofert, wadium, procedury zaskarżania wyników zamówień publicznych zawiera źródłowe opracowanie WPHI Ambasady RP w Kijowie.

5.5. Ochrona własności przemysłowej i intelektualnej.

Ukraina posiada uregulowania prawne w zakresie ochrony własności intelektualnej, pozwalające na nabywanie, wykorzystywanie i ochronę praw własności intelektualnej w odniesieniu do różnych obiektów, począwszy od prac artystycznych i literackich, poprzez wynalazki, wzory użytkowe, wzory przemysłowe i znaki towarowe, a kończąc na oznaczeniach geograficznych, programach komputerowych i odmianach roślin. Jednocześnie w ukraińskim prawodawstwie dotyczącym tej sfery nadal występują istotne niedoskonałości, luki i sprzeczności, a pomimo nowoczesnych rozwiązań prawnych, praktyka pozostawia wiele do życzenia.

Ukraińskie prawodawstwo z zakresu PWI ma swoją podstawę w zapisach Konstytucji Ukrainy. Zgodnie z jej art. 41 „Każdy ma prawo posiadać, korzystać i rozporządzać swoją własnością, efektami swojej intelektualnej, twórczej działalności”. Z kolei art. 54 stwierdza, iż „Obywatelom gwarantuje się wolność twórczości literackiej, artystycznej, naukowej i technicznej, ochronę własności intelektualnej, ich praw autorskich, interesów moralnych i materialnych, jakie wiążą się z różnymi rodzajami działalności intelektualnej. Każdy obywatel ma prawo do efektów swojej intelektualnej, twórczej działalności; nikt nie może wykorzystywać lub rozpowszechniać ich bez jego zgody, za wyjątkiem sytuacji przewidzianych prawem”.

Regulacje dotyczące PWI są zawarte m.in. w Kodeksach Cywilnym, Gospodarczym, Celnym, Karnym i Administracyjnym oraz kilkudziesięciu innych ustawach. Istnieje również kilkanaście wyspecjalizowanych ustaw w sferze ochrony własności intelektualnej. Za najważniejszą i najbardziej nowoczesną regulację w sferze PWI na Ukrainie uważa się przyjęty w 2003 r. i obowiązujący od 1 stycznia 2004 r. Kodeks Cywilny Ukrainy. Po raz pierwszy w historii prawodawstwa Ukrainy tematyce PWI poświęcono odrębną część skodyfikowanego aktu prawnego. Księga 4 KC Ukrainy nosi tytuł „Prawo własności intelektualnej” i składa się z 12 rozdziałów oraz 90 artykułów.

Głównym organem państwowym odpowiedzialnym za kwestie PWI jest Państwowa Służba Własności Intelektualnej Ukrainy, podporządkowana Ministerstwu Oświaty i Nauki Ukrainy, Młodzieży i Sportu Ukrainy. Departamentowi podlegają m.in. przedsiębiorstwa państwowe „Ukraiński Instytut Własności Przemysłowej” (odpowiadający m.in. za rejestrację tego typu obiektów) i „Ukraińska Agencja ds. praw autorskich i pokrewnych”.

Ukraina jest obecnie sygnatariuszem kilkunastu wielostronnych umów międzynarodowych w sferze ochrony własności intelektualnej, w tym m.in.: Konwencji Paryskiej o ochronie własności przemysłowej z 1883 r., Konwencji Berneńskiej o ochronie utworów literackich i artystycznych z 1886 r., Porozumienia Madryckiego o międzynarodowej rejestracji znaków z 1891 r., Powszechnej Konwencji o prawie autorskim z 1952 r., Porozumienia Nicejskiego o klasyfikacji towarów i usług dla celów rejestracji znaków z 1957/1979 r., Międzynarodowej (Rzymskiej) Konwencji o ochronie wykonawców,

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH
Informator ekonomiczny o krajach świata
Ukraina

producentów fonogramów oraz organizacji nadawczych z 1961 r., Konwencji powołującej Światową Organizację Własności Intelektualnej (WIPO) z 1967 r., Traktatu o współpracy patentowej z 1970 r., Konwencji Genewskiej o ochronie producentów fonogramów przed nieuprawnionym kopiowaniem fonogramów z 1971 r., Protokołu do Porozumienia Madryckiego o międzynarodowej rejestracji znaków z 1989 r., Porozumienia Haskiego o międzynarodowej rejestracji wzorów przemysłowych oraz aktów haskiego i genewskiego tego Porozumienia, Traktatu WIPO o prawie autorskim z 1996 r., Traktatu Budapeszteńskiego o międzynarodowym uznawaniu depozytu drobnoustrojów dla celów postępowania patentowego z 1977 r.

5.6. Informacja o aktach prawnych regulujących aktywność inwestorów zagranicznych i kwestie podatkowe

Szczegółowe omówienia aktów prawnych zawierają opracowania Wydziału Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady RP w Kijowie (dostępne na stronie <http://www.kiev.trade.gov.pl/pl/przewodnik>):

- opracowanie „Możliwości prowadzenia działalności gospodarczej na Ukrainie przez podmioty zagraniczne”,
- opracowanie „Rejestracja działalności gospodarczej na Ukrainie”,
- opracowanie „Państwowa regulacja działalności gospodarczej na Ukrainie”,
- opracowanie „Pomoc publiczna dla inwestorów zagranicznych na Ukrainie”,
- opracowanie „Podatki i składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne”.

Wszystkie akty prawne omawiane w ww. opracowaniach można odnaleźć w wyszukiwarkach internetowych <http://search.ligazakon.ua> i <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi> (wpisując numer ustawy/rozporządzenia). Linki do najważniejszych aktów prawnych regulujących kwestie gospodarcze znajdują się poniżej:

- Ustawa nr 436-IV z 16 stycznia 2003 r. (z późn. zm.) „[Kodeks gospodarczy Ukrainy](#)”
- Ustawa nr 435-IV z 16 stycznia 2003 r. (z późn. zm.) „[Kodeks cywilny Ukrainy](#)”
- Ustawa nr 2755-VI z 2 grudnia 2010 r. (z późn. zm.) „[Kodeks podatkowy Ukrainy](#)”
- Ustawa nr 4495-VI z 13 marca 2012 r. (z późn. zm.) „[Kodeks celny Ukrainy](#)”
- Ustawa nr 514-VI z dnia 17 września 2008 r. (z późn. zm.) „[O spółkach akcyjnych](#)”
- Ustawa nr 1576-XII z dnia 19 września 1991 r. (z późn. zm.) „[O spółkach gospodarczych](#)”
- Ustawa Rady Najwyższej nr 93/96-BP z dnia 19 marca 1996 r. (z późn. zm.) „[O zasadach zagranicznego inwestowania](#)”